

EKE Vándortábor – 28. túra

Honismereti körút Bodzavidéken

Útvonal: tábor – Kisborosnyó, Kisborosnyó – Bodzaforduló – Zúgó-vízesés – Keresztvár – Szentivánlaborfalva – tábor

Távolság: 86 km autóbusszal

Menetidő: 7–8 óra

Túravezető: Kisgyörgy Zoltán

Belépő: Bölényrezerváció, Egrestő 5 lej/fő

Az autóbusszos honismereti körutazáson az érdeklődők Bodzavidékkel, Háromszék délkeleti területével, annak rövid történetével és érdeklődésre számot tartó idegenforgalmi értékeivel, látnivalóival és természeti szépségeivel ismerkedhetnek meg.

A rétyi alap-táborból induló autóbusszban az idegenvezető Bitá, Egerpatak falvakról és Nagyborosnyóról beszél a résztvevőknek. Első megálló Kisborosnyó, ahol lehetőség nyílik megnézni a falucska történelmi emlékparkját, ahol emlék-kopják, emlékművek és emlékfák hívják fel a figyelmet Háromszék jeles személyiségeire, fontos történelmi eseményeire. A különleges emlékfákat a nem rég elhunyt és a még még élő közismert jeles személyiségek ültették. Idegenvezetőnk a park ötletgazdája és a helybeli Nyíres lokálpatrióta kör vezetője *Damó Gyula* nyugalmazott tanító lesz. Áthaladunk Nagypatak községen, ismertetjük a település érdekességeit (ablaksziklák, harang-különlegesség). Utunkat a Bodzafordulói-hegyekben folytatjuk. Fenn a vízvásztón – a közel 900 m magas Hammashágón megtekintjük a Szent György vértanúra felszentelt görögkeleti kolostort. Itt a vízvásztó gerincen volt 1940 és 1944 között Észak- és Dél-Erdély-, vagyis Magyarország és Románia országhatára.

Tovább utazva szemünk előtt kitarul a festői Bodzafordulói-kárpátközi medence, mindennapi használatos nevén Bodzavidék. Érintjük Zágonbárkány (Barcani) község bejáratát. Itt működött a XIX század derekán-végén a zágoni Mikes család üvegyára-üveghutája, ahol az 1970-es években kutatást is végeztünk. Zágonbárkányban több magyar család él, akiknek lelki gondozását a zágoni református és római katolikus lelkészek végzik. A települést kövezett makadámút köti össze Zágon községgel. Kitarul előttünk Bodzaforduló város és a háttérben a Nagy- és Kis-Tatár hegység vonulata, majd pedig a Csukás-hegytömb. Utazás közben elhangzik Bodzavidék rövid története: *A Bodzákat kiterjedt erdők borították. A hadak átkelő helye volt. Itt vezet át a Tatár-hágóról a Barcaság felé tartó történelmi hadiút. Szitabodzán a Tűzkő-patak völgyében, a század elején feltárt paleolitikumi (aurignaci) telephelyen tűzkőből és jáspisból készült, pattintott eszközöket, pleisztocén kori jellegzetes állatok csontjai mellett pedig a prehistorikus ember telephelyét is feltárta Teutsch Gyula brassói régész 1911-ben. Feltételezik, hogy a Bodzákon át római út is vezethetett a nagyborosnyói castrum irányába. Ennek lehet bizonyítéka a bodzakrasznai Kr. u. IV századi aranyeletet is, amelynek arany rúdjaian római eredetű pecsétek voltak. A Bodza patak völgyén kereskedelmi út az Ókirályság irányából tartott Erdélybe, amely a Tatár-hágó felől érte el a Bodzákat és Magyarbodzát, a mai Bodzafordulót (Intorsura Buzăului). Az említett út mellett volt a ma csak alapjaiban látható híres Királykő vára, mely a kunok és a besenyők áldozata lett. Egy másik vár a Nagy-Tatár tetején állott (1330 m). Romjait a XV század végén még látták. Emlegetik Bodza vára néven is. A XVII század elején ismét romokban hevert és 1630-ban Bethlen Gábor fejedelem a háromszékiekkel újraépítteti. A nagy sarokbástyás reneszánsz vár alapfalait tartósították és jól láthatók jelenleg is. Falai alatt vonult be és ki török és tatár, magyar királyok és havasalföldi vajdák, itt küzdött egymással kuruc és labanc, osztrákok és székely őseink az 1848–49-es magyar szabadságharc idején. Utóbbiak emlékei, elhagyott jeltelen tömegsírok és egy romos kápolna maradványai Bodzavámon (Vama Buzăului) ma is láthatók. A Tatár-hágót románul Tabla Buții-nak nevezik. A „buții” azaz „butoi”, magyarul hordót jelent. Itt hajlott át ugyanis az Ókirályság és Erdély között az a kereskedelmi út, amelyen a jó regáti bort szállították Háromszékre, a székelyek pedig mint mesteremberek ezen a hágón át vitték a boroshordókat a Teleajenek szőlőtermő vidékére. A hágó a XIX század végén végleg elveszítette jelentőségét, mert a nehezen megközelíthető magashegyi vámhivatalt leköltöztették a völgybe fekvő Bodzavámra, ahol ma is jól láthatók az 1848–49-es magyar szabadságharc idején készült védősáncok. Bodzavidéknek hosszú ideig nem volt korszerű kijárata Román-Bodza (Buzău), illetve Munténia felé. Háromszék vármegye törvényhatósága 1896-ban műutat építtetett a Bodza folyó szurdokában a Bodzakrasznai-szorosban. Bodzavidék hosszú időközön át a bodolai gróf Béldi-, a hidvégi gróf Nemes, a zágoni Mikes- és a báró Szentkereszti családok birtoka volt. A kiterjedt erdőket, a hegyi kaszálókat és legelőket ókirálysági, Buzău vidékéről olcsó munkaerőként behozott románsággal műveltették, s később*

azoknak bérbe építésre való területeket is adtak. Ezért van az egész Bodzamezőnek számos magyar történelmi helyneve. Ezeket az itt lakó románság fonetikusán ejti ki, átvette, egyes esetekben saját nyelvére fordította. Így népesült be intenzívebben a XVIII század elejétől ez a vidék.

Időközben át is haladunk Bodzaforduló városán, ahol megtekintjük a Szent György vértanúra felszentelt legrégebbi (1836) görögkeleti templomot. Néhány évvel ezelőtt tűzvész pusztította a harangtorony tetőzetét, de régi cirill-betűs köteteit, értékes és régi ikonjait sikerült megmenteni, a templomot felújítani. Idegenvezetésre a parókia lelkészét *Ciprian Popica*-t kérjük fel. A következő megálló Egrestő (Acriș). A Bodza folyó mentén fekvő kis falusi település Bodzavám községhez tartozik. Itt terül el a vidék bölényrezervációja. A 12 hektárnyi védett területet 2008-ban népesítették be 5 Ausztriából telepített bölénnyel, ahol jelenleg 22 állat él a Bodza folyó és lombslevelelű erdők közelségében. Része ez annak a nemzeti programnak, amelynek célja ennek az állatnak a Keleti-Kárpátokba való visszatelepítése. Az egrestői rezervációt 80 hektárra, az állatok számát pedig 34-re szándékoznak növelni.

Áthaladunk Bodzavám községen. Itt látni a teljesen gondozatlan negyvennyolcas magyar történelmi emlékhelyet. Lehangelő képet nyújt a régi temető, ahol a negyvennyolcas szabadságharcban elesett székely-magyar hősök tömegsírijai domborulnak és a romokban heverő egykori katolikus kápolna. 169 esztendő óta sem akadt egy olyan környékbeli magyar kisközösség, amely felvállalta volna ennek az emlékhelynek bekerítését és gondozását.

Következő megállónk a Bodza patakba ömlő mellék patak völgyében lesz. Ebbe ömlenek bele a Csukás-hegység (1954m) déli oldalából eredő bő hozamú karsztforrások. A forrás-vizekből kicsapódott édesvízi mészkő-gátakon hangosan zuhog alá a víz, kialakítva a csodálatos bodzavámi Zúgó-vízesést (Cascada urlătoarea din Vama Buzăului). Fotózás után – visszatérve – folytatjuk utunkat. Fenyő (Brădet) település után áthaladunk a Nyényi-hágón (Pasul Predeleuș) és megérkezünk utolsó előtti megállónkra *Keresztvára* (Teliu). Megtekintjük a magyar református templomot és közkívánatra megkóstoljuk a helybeli főzde pálinkáját. Dobolló, Bikfalva és Uzon településeket érintve megállunk *Szentivánlaborfalván* (Sintionlunca), meglátogatjuk *Fazakas Sándor csontfaragó mester* műhelyét, aki szarúból eladásra is készít különböző emléktárgyakat, többek között szürke marha szarvából Lehel díszes faragott-kürtjét is. A Fazakas műhely megtekintése után a csoport visszatér a rétyi táborba.

Képek kódjai és a képalírások:

- 1.kb-nyo. Kisborosnyói emlékpark.
- 2.intorsura. Műemlék-templom, Bodzaforduló.
- 3.boleny. Bölény-rezerváció Egrestő.
- 4.bodzavám. Történelmi emlékhely Bodzavámon.
5. vizeses. A Zúgó-vízesés.
- 6.teliu. Keresztvár, református templom.
7. fazakassandor. Megszólal Lehel-kürtje.
(Albert Levente felvételei).